

Vlaams
Parlement

ingediend op **233** (2019-2020) – Nr. 1
3 maart 2020 (2019-2020)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Annabel Tavernier en Brecht Warnez

over de aandachtspunten
van het Vlaams Talenplatform voor een talenplan

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Sihame El Kaouakibi;
Stijn Bex, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Steven Coenegrachts;
Johan Danen, Gustaaf Pelckmans;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door het Vlaams Talenplatform	4
1.	Inleiding	4
2.	Probleemstelling	5
2.1.	Slechte resultaten voor taalvaardigheid in peilingen en onderzoeken.....	5
2.2.	Dalend prestige van taalvakken in zowel secundair als hoger onderwijs	5
2.3.	Dalende inschrijvingsaantallen in taalopleidingen op alle niveaus	5
2.4.	Een tekort aan leraren en taalvaardige werknemers	6
3.	Vlaams Talenplatform – eigen initiatieven	6
4.	Regeerakkoord en beleidsnota Onderwijs	7
5.	Talenplan: aandachtspunten en aanbevelingen	7
5.1.	Taalleraren	8
5.2.	Meer systematische monitoring van taalonderwijs.....	8
5.3.	Een (media)campagne om het imago van talenstudies te verbeteren	8
5.4.	Het maatschappelijke belang van talen onder de aandacht brengen	9
6.	Het Vlaams Talenplatform en het talenplan	10
II.	Bespreking.....	10
1.	Tussenkomen van de leden.....	10
1.1.	Koen Daniëls	10
1.2.	Jan Laeremans	11
1.3.	Annabel Tavernier.....	11
1.4.	Loes Vandromme.....	11
1.5.	Brecht Warnez.....	12
1.6.	Kathleen Krekels.....	12
1.7.	Roosmarijn Beckers	12
1.8.	Arnout Coel.....	12
1.9.	Karolien Grosemans	12
2.	Antwoorden van het Vlaams Talenplatform.....	13
3.	Bijkomende vragen en antwoorden	16
	Gebruikte afkortingen	19

Op 30 januari 2020 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een hoorzitting over de aandachtspunten van het Vlaams Talenplatform voor een talenplan, met prof. Liesbet Heyvaert (vice-decaan Onderwijs, faculteit Letteren, KU Leuven), prof. Lars Bernaerts (vakgroep Letterkunde, UGent), prof. Luc Herman (vice-decaan Letteren en Wijsbegeerte, UAntwerpen) en prof. Rik Vosters (departement Taal- en Letterkunde, VUB).

I. Uiteenzetting door het Vlaams Talenplatform

Liesbet Heyvaert schetst dat het Vlaams Talenplatform zijn visie zal toelichten op het talenplan dat nodig is om het taalonderwijs in Vlaanderen te versterken – een talenplan dat intussen ook in de beleidsnota van minister Ben Weyts werd aangekondigd.

1. Inleiding

De spreker acht de situatie ernstig en actie urgent, maar zegt ook dat het momentum er is om met een brede groep partners een stevig en omvattend talenplan uit te werken. Het Vlaams Talenplatform staat klaar om dat plan mee uit te tekenen en de brede expertise van zijn achterban in te zetten.

Het Vlaams Talenplatform verenigt alle academische taalopleidingen van de Vlaamse universiteiten. In de opleidingen Taal- en Letterkunde worden zeven moderne talen aangeboden (Duits, Engels, Frans, Italiaans, Nederlands, Spaans en Zweeds) en drie klassieke talen (Grieks, Hebreeuws en Latijn). Binnen de opleiding Toegepaste Taalkunde hebben de Vlaamse studenten keuze uit twaalf talen: Arabisch, Chinees, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Nederlands, Pools, Portugees, Russisch, Spaans en Vlaamse Gebarentaal. Niet elk van die talen wordt aan elk van de universiteiten gedoceerd, merkt de spreker op.

Het Vlaams Talenplatform startte in het voorjaar van 2019 een pleidooi voor een breed actieplan talen. Het opiniestuk van 3 december 2019 werd mee ondertekend door de rectoren van alle Vlaamse universiteiten en door de drie grote Vlaamse werkgeversorganisaties: VBO, Voka en UNIZO. Dat zij zich allen onmiddellijk bereid verklaarden om het opiniestuk mee te ondertekenen, hoeft volgens de spreker niet te verwonderen, gelet op de grote maatschappelijke impact van het dalende taalniveau bij jongeren op de economie, die taalspecialisten en meertalige werknemers nodig heeft, en het steeds toenemende tekort aan taalleerkrachten.

Het Vlaams Talenplatform bestaat momenteel uit een brede stuurgroep van programma- en beleidsverantwoordelijken van de universiteiten, en een kerngroep van vier, die hier aanwezig is. In de schoot van het Talenplatform was de afgelopen maanden een werkgroep actief die het gesprek is aangegaan met het bredere maatschappelijke veld, werkgeversorganisaties en culturele instanties. Daarnaast is er ook een werkgroep die zich richt op het brede onderwijsveld en de vele actoren die er actief bezig zijn met taalonderwijs: onder meer de hogescholen en hun lerarenopleiders maar ook de universitaire talencentra die verantwoordelijk zijn voor het taalonderwijs in de niet-talige academische opleidingen, bijvoorbeeld het vak Academisch Nederlands, Frans en Engels in economische opleidingen, de Rechten enzovoort.

Het Talenplatform heeft ook samengezeten met vertegenwoordigers van het volwassenenonderwijs. De universitaire taalopleidingen onderhouden bovendien ook zeer goede contacten met de leraren op het terrein. Zij zijn nauw betrokken bij de educatieve masters, waar ze als mentoren en klankbord functioneren en ze participeren aan de nascholingen. Rode draad doorheen alle contacten is het gevoel dat het moment is aangebroken om de grote diversiteit die de talensector kenmerkt,

te overstijgen, de krachten te bundelen en samen op te trekken. Het Vlaams Talenplatform wil hier graag aan bijdragen en de vele spelers op het terrein van het taalonderwijs blijvend rond de tafel brengen.

2. Probleemstelling

2.1. Slechte resultaten voor taalvaardigheid in peilingen en onderzoeken

De dalende taalvaardigheid van de jongeren is in vele onderzoeken en peilingen naar boven gekomen. De maatschappelijke impact daarvan kan nauwelijks overschat worden. Uit de meest recente onderzoeken blijkt: een sterk gedaald niveau van lees- en luistervaardigheid Nederlands en bijna 20 procent van de vijftienjarigen die het minimumniveau leesvaardigheid niet halen; een negatieve attitude bij jongeren tegenover lezen; en bijzonder magere resultaten voor Frans.

Het valt dan ook niet te verwonderen dat de taalbeheersing van de instromende studenten in het hoger onderwijs achteruitgaat. Dat heeft een impact op alle opleidingen, niet alleen op de taalopleidingen, maakt de spreker duidelijk. Studenten worstelen vooral met het lezen van complexe teksten, zowel in het Nederlands als in vreemde talen, en met het schrijven van papers. Docenten die talen onderwijzen voor specifieke doeleinden, bijvoorbeeld zakelijk, medisch of juridisch taalgebruik, en in het bijzonder de docenten Frans, stellen vast dat de instromende studenten de basis niet beheersen. Van studenten die instromen met onvoldoende bagage aan academisch Nederlands, heeft onderzoek aangetoond dat ze beduidend meer gevaar lopen om niet te slagen.

2.2. Dalend prestige van taalvakken in zowel secundair als hoger onderwijs

In het secundair onderwijs is kiezen voor een taalrichting niet zelden een negatieve keuze geworden, die pas wordt gemaakt als richtingen met sterke wiskunde en wetenschappen niet haalbaar blijken te zijn. Steeds meer secundaire scholen pakken uit met hun STEM-aanbod. Slechts enkelen durven zich te profileren als sterke talenscholen. In het watervalstelsel dat zo in het secundair onderwijs is ontstaan, lijken de taalopleidingen zich met andere woorden onderaan de waterval te bevinden. Die houding tegenover talen wordt weerspiegeld in de tendens om te beknibbelen op het aantal uur dat nog mag worden besteed aan taalonderwijs.

In het secundair onderwijs is er de recente beslissing van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om scholen de vrijheid te geven om het aantal uren Nederlands en Frans te verminderen, ten bate van meer algemene, nieuwe vakken die de nieuwe sleutelcompetenties moeten realiseren. Sommige scholen kiezen er dan voor de vrije uren die ze ter beschikking hebben gedeeltelijk in te vullen met talen, maar dat is uiteraard geen structurele oplossing.

Ook in de hogescholen staan de talen onder druk en daalt het aantal contacturen en het aantal studiepunten van specifieke taalvakken ten voordele van vakken met een meer algemeen profiel.

2.3. Dalende inschrijvingsaantallen in taalopleidingen op alle niveaus

Om de situatie in het taalonderwijs op alle niveaus recht te trekken, zijn er veel en uitstekende taaldocenten nodig. Helaas dalen al geruime tijd de inschrijvingsaantallen in taalopleidingen op alle niveaus. Zowel in de professionele bacheloropleidingen, als in de academische taalopleidingen en in het volwassenenonderwijs is het aantal instromende studenten de afgelopen jaren drastisch achteruitgegaan. Zo kennen de inschrijvingscijfers bij alle professionele bachelors leraar die een taal omvatten, nu educatieve bachelors genoemd, sinds 2016 een daling van 11 procent in de studentenaantallen.

Eenzelfde en zelfs sterker dalende lijn is merkbaar bij de academische taalopleidingen. Bij de bacheloropleiding Taal- en Letterkunde is er sinds 2009 een afname van 3146 naar 1900 studenten, een daling met bijna 40 procent. Bij de studenten Toegepaste Taalkunde is er een daling van 2304 studenten in 2009 naar 1663 studenten in 2018, een afname met bijna 30 procent. Als er onvoldoende studenten instromen in de academische taalopleidingen, dan stromen er uiteraard ook steeds minder studenten door naar de educatieve masters. Ook in het volwassenenonderwijs daalt het aantal inschrijvingen voor vreemde talen sterk: sinds 2014 is het aantal lessen dat opgenomen wordt, gedaald met ongeveer 13 procent. Enige uitzondering hier betreft NT2, dat wel een stijging in studentenaantallen kent.

2.4. Een tekort aan leraren en taalvaardige werknemers

De gevolgen van de dalende taalvaardigheid bij jongeren, het prestigeverlies van taalvakken en de dalende studentenaantallen in taalopleidingen zijn groot en de economische gevolgen op de arbeidsmarkt zijn nu al voelbaar, beklemtoont Liesbet Heyvaert. Er is een toenemend lerarentekort. Het beroep van leraar Frans, bijvoorbeeld, werd door de VDAB ondertussen opgenomen in de lijst met knelpuntberoepen. Vacatures raken niet ingevuld en bedrijven zijn wanhopig op zoek naar werknemers die vlot en foutloos Nederlands spreken en schrijven en ook vreemde talen machtig zijn. In het overzicht van de knelpuntberoepen van de VDAB wordt herhaaldelijk melding gemaakt van communicatieve vaardigheden en meertaligheid als een essentiële voorwaarde voor het invullen van bepaalde knelpuntberoepen. Enkel Engels beheersen, is vaak niet voldoende.

De werkgeversorganisaties die met het Talenplatform in contact staan, benadrukken dat de situatie prangend is en dat dringende actie nodig is, wil Vlaanderen niet aan concurrentiekracht inboeten. Niet toevallig hebben VBO, Voka en UNIZO het opiniestuk van 3 december 2019 zonder enige aarzeling ondertekend en dringen ze aan op een goed en doordacht talenplan en op dringende actie. Nu er steeds minder leraren taal afstuderen, staan er ook steeds meer leraren voor de klas die niet over het juiste talendiploma beschikken. Dat aantal is de afgelopen zes jaar gestegen van 15 naar 21 procent. En ook dat baart zorgen: de expertise die nodig is om een taal in al zijn finesses aan te leren, mag niet worden onderschat.

3. Vlaams Talenplatform – eigen initiatieven

De beschreven situatie toont volgens de spreker de grote urgentie van maatregelen aan. Aan de Vlaamse universiteiten werden de afgelopen jaren heel wat initiatieven genomen in een poging om het tij te keren en de inschrijvingsaantallen in de taalopleidingen te vergroten.

Er werd gesleuteld aan het curriculum. Er werd ingezet op nieuwe initiatieven om de banden met de secundaire scholen en leraren aan te halen en zo voeling te houden met wat er bij hen leeft. Er werd extra geïnvesteerd in nascholingsinitiatieven en in manieren om excellente leerlingen warm te maken voor een taalopleiding.

Het Vlaams Talenplatform heeft de afgelopen maanden gewerkt aan interne afstemming onder de universitaire opleidingen, is het gesprek aangegaan met hogescholen, talentcentra en volwassenenonderwijs en heeft de dialoog opgestart met de onderwijskoepels.

Er worden volop plannen gesmeed om een grootschalig interuniversitair onderzoeksproject op te starten om de nieuwe ambitieuze eindtermen te vertalen in een taaldidactiek die niet alleen effectief is, dus leidt tot een betere taalbeheersing en een verhoogd inzicht in taal, maar ook smaakt naar meer, dus die leerlingen

goesting geeft om zich vast te bijten in taal. Maar er is meer nodig en er moet op alle niveaus worden ingegrepen. Echte verandering teweegbrengen kan enkel als ook de overheid mee wil en alle actoren de krachten bundelen.

4. Regeerakkoord en beleidsnota Onderwijs

De beleidsnota van minister Ben Weyts heeft voornoemde problemen en uitdagingen alsook de urgentie opgepikt, meent Liesbet Heyvaert. De nota schuift een aantal doelstellingen naar voren die mede gericht zijn op de versterking van het taalonderwijs in Vlaanderen of die zeker dat effect kunnen hebben. Het Talenplatform herkent doelen die de talensector ook noodzakelijk acht.

Ten eerste wil de minister zowel de kennis van het Nederlands als de taalvaardigheid in het Nederlands versterken vanaf de vroege kindertijd. Hij wil extra aandacht besteden aan het Nederlands wanneer de eindtermen in het basisonderwijs verscherpt worden, wil in het secundair onderwijs een minimaal aantal lessen Nederlands bepalen en wil dat het Nederlands meer aan bod komt in de lerarenopleiding. Het is daarnaast essentieel dat die aandacht voor het Nederlands op verschillende plaatsen in de beleidsnota gekoppeld wordt aan het taalonderwijs in algemenere zin. Talenkennis wordt een rijkdom genoemd in de beleidsnota en naast Nederlands krijgen ook Frans, Engels en Duits een expliciete vermelding als talen waarvan het aanbod vanaf de kindertijd versterkt moet worden. Ook het besef dat daarvoor gekwalificeerde leerkrachten nodig zijn, is in de beleidsnota ingeschreven. Het actieplan talen dat de minister aankondigt, moet expliciet dienen om de instroom voor taalopleidingen te vergroten.

Ten tweede staat in de beleidsnota herhaaldelijk de ambitie om de voortgang van talenkennis en taalvaardigheid te monitoren. De minister zal via gevalideerde, gestandaardiseerde en genormeerde proeven de algemene leerwinst meer in kaart brengen. Die monitoring is een belangrijk instrument dat ook specifiek voor de talen goed is en in overleg met alle partners moet worden uitgewerkt.

Ten derde zet de minister in op de statusverhoging en aantrekkelijkheid van het lerarenberoep, een punt dat hand in hand moet gaan met de professionalisering, waar de beleidsnota ook op aanstuurt. In de ambities voor levenslang leren, moet het taalonderwijs een nadrukkelijke plaats krijgen, zoals de beleidsnota suggereert. Over de professionalisering zegt de nota dat ze meer vraaggestuurd georganiseerd zal worden. Daarmee zal ze hopelijk meer beantwoorden aan de wens van leerkrachten en academische taalopleidingen om meer domeinspecifieke vakkennis en meer systematische ondersteuning te bieden.

Van deze punten benadrukt het Vlaams Talenplatform het belang, soms met een accentverschuiving of uitbreiding. De uitwerking en de implementatie ervan zijn dringend. De expertise voor een onderbouwde invulling ervan is in de universitaire instellingen aanwezig. Het Vlaams Talenplatform wil dan ook de nodige maatregelen ondersteunen, er mee over waken dat ze uitgevoerd worden op wetenschappelijke basis en met een breed maatschappelijk draagvlak.

5. Talenplan: aandachtspunten en aanbevelingen

Om tot een talenplan te komen dat effectief een verschil maakt en de start betekent van een duurzame opleving van het taalonderwijs in Vlaanderen, schuift het Vlaams Talenplatform een aantal aandachtspunten naar voren. Het pleit voor een doordachte en omvattende aanpak van ondersteuning en professionalisering van leraren. Het vraagt om hen via meer systematische monitoring van de talige vooruitgang die leerlingen boeken, de handvaten aan te reiken om hun onderwijs gericht vorm te geven. Het vraagt een brede en doorgedreven mediacampagne om het imago van de talenstudies te verbeteren en de keuze voor talenstudies te

bevorderen. Dergelijke campagne kan alleen impact hebben als ook het onderwijs- en werkveld, werkgeversorganisaties en een brede waaier van culturele organisaties erbij betrokken worden.

5.1. Taalleraren

Centraal in elk talenplan hoort de taalleraar te staan, alsook de zoektocht naar manieren om die taalleraar te steunen en te ondersteunen in zijn of haar taak. Die uitdaging mag niet onderschat worden en kent verschillende dimensies, waarvan de spreker er twee toelicht. Ten eerste vertellen taalleraren zelf dat ze zich vaak onvoldoende gesteund voelen door klassenraden en directies en dat aan tekorten op taalvakken niet altijd veel gewicht wordt gegeven. Ten tweede zeggen ze dat ze zich wel willen bijscholen en nood hebben aan meer inhoudelijke, vakdidactische en vakinhoudelijke professionalisering, maar dat de tijd en de middelen hiervoor ontbreken. Er moet dus structureel ruimte komen voor professionalisering in de opdrachten van leerkrachten en ook financiering voor worden vrijgemaakt. Lerarenopleiders zijn het erover eens dat het cruciaal is om taalleraren te blijven bijscholen en samen met hen een leergemeenschap te vormen, stipt de spreker aan.

Het moet daarbij duidelijk zijn dat dé taalleraar niet bestaat: maatregelen die zich richten op ondersteuning en professionalisering zullen moeten worden aangepast aan het niveau van onderwijs, aan de vooropleiding van de leraren en aan de eigenheid en concrete noden van de klasgroepen aan wie wordt lesgegeven. Zij-instromers zijn nodig om de tekorten aan taalleraren op te vangen, maar moeten structureel en voldoende inhoudelijk worden begeleid.

5.2. Meer systematische monitoring van taalonderwijs

De tweede aanbeveling betreft het meer systematisch monitoren van de talenkennis en de vaardigheden van leerlingen doorheen de schoolloopbaan. Leraren beschikken nu over te weinig houvast om de vooruitgang die leerlingen boeken en de lacunes waaraan moet worden geredieerd in te schatten. Ook de leerlingen zelf hebben onvoldoende zicht op de vooruitgang die ze boeken, op de kennis die ze nog missen en de vaardigheden die extra oefening vragen.

De universiteiten staan klaar om samen met de overheid een doordachte en haalbare planning voor de aanmaak van dergelijke systematische monitoring uit te werken, en ook de hogescholen kunnen hiervoor ongetwijfeld hun expertise inzetten. Wanneer dergelijke monitoring idealiter wordt georganiseerd en welke vorm die best aanneemt, moet met alle onderwijsactoren samen worden bekeken, zodat de gedragenheid van een dergelijke grootschalige ingreep maximaal is.

5.3. Een (media)campagne om het imago van talenstudies te verbeteren

Een derde belangrijk aandachtspunt betreft het imago en prestige van taalonderwijs. Het Vlaams Talenplatform pleit voor een grootschalige en langdurige media-campagne die inzet op de vele troeven die taalspecialisten te bieden hebben. Als die troeven scherper geformuleerd worden en onder de aandacht gebracht, zullen meer jongeren kiezen voor een taalopleiding. Die troeven zijn zonder meer talrijk. Er is de intrinsieke waarde van een goede taalbeheersing, ofwel de kracht en macht van het woord. Er is de professionele meerwaarde van meertaligheid op de arbeidsmarkt, ofwel de professionele inzetbaarheid van (ver)taalvaardigheden. Er is de culturele verrijking die talenstudies met zich meebrengen, ofwel de creativiteit en rijkdom van taal en literatuur. En er is het innovatieve potentieel van talige expertise, bijvoorbeeld bij de analyse van big data, maar ook bijvoorbeeld bij storytelling en de opbouw van narratieven voor allerlei doeleinden.

Wat het gestructureerd en gecoördineerd inzetten op imago en prestige van talenkennis en taalopleidingen betreft, kan zeker een voorbeeld worden genomen aan het STEM-actieplan. De Vlaamse Regering startte dit samen met een brede groep van onderwijs- en maatschappelijke partners op in 2012. Veel van de toenmalige doelstellingen lijken van toepassing op de situatie van het taalonderwijs vandaag: het onderwijs aantrekkelijker maken; leraren, opleiders en begeleiders ondersteunen; het proces van studie- en loopbaankeuze verbeteren; inzetten op excellentie; sectoren, bedrijven en kennisinstellingen aanmoedigen en de maatschappelijke waardering verbeteren.

In de beleidsnota van minister Ben Weyts wordt de verderzetting en intensifiëring van de inspanningen voor STEM aangekondigd. Er wordt een nieuw STEM-actieplan naar voren geschoven voor de beleidsperiode 2020-2030. De minister omschrijft dat als volgt: "Om het draagvlak voor technologie, innovatie en wetenschap bij de Vlaming te vergroten, werk ik samen met mijn bevoegde collega's over de beleidsdomeinen heen aan een nieuw ambitieus STEM-actieplan 2020-2030. We houden rekening met de bekommernissen van jongeren en verbinden STEM uitdrukkelijk met het aanpakken van grote maatschappelijke vraagstukken. De uitwerking en uitrol van het actieplan zal beleidsdomeinoverschrijdend gebeuren in goede samenwerking met mijn collega bevoegd voor Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie en mijn collega bevoegd voor Jeugd en Media. De beleidsdomeinen Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie en Onderwijs en Vorming zullen afstemmen om hun specifieke STEM-budgetten te richten op de doelstellingen van het STEM-actieplan."

Veel van de ingrediënten van het nieuwe STEM-actieplan hoopt het Talenplatform terug te vinden in het talenplan. Ook dat moet primair vertrekken van de leefwereld van jongeren en het maatschappelijke belang van taal, meertaligheid en taalinzicht. Ook de uitwerking en uitrol van het talenplan gebeurt best beleidsdomeinoverschrijdend, in samenwerking met andere departementen zoals Economie en Werk, Jeugd en Media, en Cultuur, en niet te vergeten Innovatie, voor taaltechnologie en vele innovatieve toepassingen ervan. Ook voor het talenplan dienen budgetten te worden vrijgemaakt opdat het enige kans op slagen heeft.

5.4. Het maatschappelijke belang van talen onder de aandacht brengen

Ook het vierde aandachtspunt sluit aan bij de aanpak van het STEM-actieplan, namelijk transversaal en met een grote dynamiek. Pas als de bedrijfswereld en de culturele partners mee zijn en als ook het onderwijsveld in zijn volle omvang, van kleuteronderwijs tot volwassenenonderwijs, ten volle participeert, zal het talenplan meer worden dan een zoveelste beleidsdocument, meent Liesbet Heyvaert.

De reacties die het Vlaams Talenplatform opving, suggereren alvast dat een goed doordacht talenplan op brede steun zal kunnen rekenen. De spreker schets enkele heel concrete maatregelen die de positie van taal, taalvakken en taalopleidingen wezenlijk kunnen versterken. Het imago en prestige van de taalopleidingen verbeteren, kan en moet starten in het secundair onderwijs, en meer bepaald in de manier waarop de opleidingen er worden gestructureerd. In de huidige matrix die de overheid opstelde voor de tweede en derde graad ontbreken fundamentele schakels om getalenteerde leerlingen aan te moedigen om voor een sterke taalrichting in het hoger onderwijs te kiezen. In het aso bestaat moderne talen in de tweede graad nog apart, maar in de derde graad niet meer. Dan moeten talen gekoppeld worden aan economie en wetenschap, terwijl men het voor bijvoorbeeld STEM heel normaal vindt om in de derde graad al in te zetten op specialisatie ter voorbereiding op het hoger onderwijs, bijvoorbeeld de zeer succesvolle richting Wetenschappen-Wiskunde. Strikt genomen moet een leerling die vandaag in Vlaanderen wil specialiseren in talen en alleen voor sterke moderne talen wil

kiezen, in de derde graad nu overstappen naar het tso, waar wel een richting Taal en Communicatiewetenschappen bestaat.

In het tso, waar steeds meer professionele bachelors en dus een groot deel van de taalleraren van de toekomst vandaan komen, kan pas in de derde graad voor een sterke taalrichting gekozen worden, namelijk taal en communicatiewetenschappen. Een taalrichting in de tweede graad is cruciaal om het taalniveau van de instromende professionele bachelors op te krikken. Het Talenplatform suggereert daarom een sterke, exclusieve taalrichting in aso of domeinoverschrijdende doorstroom. Dat zou een heel belangrijk signaal zijn voor taalleraren en leerlingen.

Tot slot pleit het voor een richting met de combinatie van sterke STEM én sterke moderne talen. Opleidingen als Latijn-Wiskunde en Grieks-Wiskunde zijn heel succesvol. Ook heel wat STEM-docenten zijn hier trouwens vragende partij voor: zij zien met lede ogen de daling in taalvaardigheid bij hun studenten en geloven in het belang van een sterke taalopleiding. STEM en taal wordt op die manier geen of-of- maar een en-en-verhaal. Over het herwerken van de opleidingenmatrix moet grondig worden nagedacht met alle onderwijspartners, maar de overheid heeft de sleutel in handen om dingen in beweging te zetten.

6. Het Vlaams Talenplatform en het talenplan

De kern van de boodschap is dat de situatie waarin het taalonderwijs in Vlaanderen zich bevindt zeer ernstig is en dat actie urgent is, maar ook dat het Vlaams Talenplatform klaar staat om dat plan mee uit te tekenen, schetst Liesbet Heyvaert. Het platform hoopt ook na vandaag het gesprek met het parlement en met de minister van Onderwijs verder te zetten. Het heeft de gebundelde expertise van alle Vlaamse universiteiten te bieden, in blijvende dialoog met de hogescholen, universitaire talencentra, volwassenonderwijs, koepels en leraren. Voor de verschillende te behandelen deeldossiers kan het onderzoeksgebaseerde inzichten en voorstellen aanreiken waar alle universiteiten zich achter scharen. Het zet graag het grote netwerk van leraren en studenten in om maatregelen af te toetsen en draagvlak te creëren voor de hervormingen die nodig zijn.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Koen Daniëls

Koen Daniëls informeert naar de redenen waarom studenten in de taal- en letterkunde de lerarenopleiding niet volgen. Waarom kiezen ze voor andere beroepsmogelijkheden? Heeft het Talenplatform al overlegd met de koepels?

Een aantal onderwijsinrichters wil naar clustervakken gaan, een soort veralgemeend project algemene vakken. Wie lesgeeft, kan dan allerlei bekwaamheidsbewijzen hebben. Dat Nederlands zou sneuvelen, heeft N-VA, die net meer lessen in de moedertaal wil, met verstomming geslagen, stipt de spreker aan.

Wat schort er aan de voorstellen van nieuwe eindtermen secundair onderwijs?

De bipolige opleidingen in het secundair onderwijs, bijvoorbeeld Latijn-Wiskunde, worden volgens het Talenplatform te sterk STEM-georiënteerd. Hoe de talencomponent sterker maken? Het goed beheersen van de taal wordt eerder een middel, onder meer om andere leerinhouden te verwerven, dan een doel. Hoe er terug een doel van maken?

Wat bedoelt de spreker precies met de professionalisering van (taal)leraren? Heeft het platform contact met de Nederlandse Taalunie? Voor het prestige zou het belangrijk zijn dat ook zij opnieuw de nadruk legt op grammatica en kennis van het Nederlands. Hoe ervoor zorgen dat het niet bij een plan blijft? Als talenkennis gepromoot wordt als economische troef, wordt het alweer een middel en geen doel. Een gedreven, bevlogen en kundig leerkracht is de beste promotie voor de vervolgopleiding in zijn vak.

Koen Daniëls informeert nog naar hoe de kennis van de taal doorheen de schoolloopbaan best opgevolgd wordt. Over de huidige methodes als AVI, toetertesten en het beoordelen van taal in andere dan taalvakken, is er discussie waardoor de leerkrachten het zelf niet meer weten. Bestaan er methodes die leerkrachten wel een houvast geven?

1.2. Jan Laeremans

Jan Laeremans betreurt dat dit plan er niet twintig jaar eerder kwam. Hij hoort meer en meer geruchten dat taalleraren de basis, namelijk woordenschat en grammatica, niet meer mogen aanleren en testen. Universiteiten hebben de laatste twintig jaar gewoon meegedaan met elke trend, dat taal aanleren gewoon babbelen is en recent nog de taaltaken. Dat haalt het niveau en het respect naar beneden. In de eerste jaren dient de kennis te primeren en het leuke bijkomstig te zijn. Een taal aanleren is werken, of het nu in een tso- dan wel in een aso-richting is.

Leerkrachten hebben volgens de spreker meer dan genoeg houvast om de voortgang van de leerlingen in te schatten. Uiteraard moeten er voldoende toetsen zijn. Doorgaans zijn de redenen van de tekorten altijd dezelfde: onvoldoende gestuurd, hoewel leerlingen met een mindere taalvaardigheid uiteraard langer tijd nodig hebben. Hij pleit voorts om de uren voor talen in de tweede en de derde graad niet te laten vallen, zoals nu gebeurt voor Duits in de sterke wiskunderichtingen. Voor het lid kost een taal verwerven tijd en moeite, basiswerk dus, gecombineerd met voldoende uren.

1.3. Annabel Tavernier

N-VA betreurt dat de talenkennis van de Vlaming, zowel de kennis van het Nederlands als de moderne vreemde talen, erop achteruitgaat, aldus *Annabel Tavernier*. Ooit stond de Vlaming bekend om zijn talenkennis. Naast vaardigheden is echter kennis wezenlijk. Inoefenen volstaat dus niet, ook technische kennis is nodig en moet getest worden. Dat vergt voldoende gekwalificeerde leerkrachten. Het actieplan moet zorgen voor een grotere instroom in de opleidingen.

Op welke manier zullen de universiteiten zelf inspanningen leveren om het opleidingsaanbod aantrekkelijk te maken? Zijn ze bereid mee te werken aan een versterking van het Nederlands en de moderne vreemde talen in de lerarenopleiding? Hoe kan beter bekendgemaakt worden dat studenten in de taalopleidingen ook vaardigheden zoals analytisch en kritisch denken verwerven? Wat is de oorzaak van de daling van 33 procent in vijf jaar tijd van het aantal studenten in de talen? Tot slot zegt ze de steun van N-VA toe voor dit plan.

1.4. Loes Vandromme

Hoewel het Vlaams Talenplatform een transversale aanpak van de liefde voor de taal bepleit, merkt *Loes Vandromme* dat het niet spreekt over het deeltijds kunstonderwijs, waar er nochtans een afdeling Woord is. Ze suggereert te onderzoeken hoeveel van de leerlingen in die afdeling doorstromen naar een taalopleiding, alsook wat de mogelijkheden van samenwerking zijn met die lokaal ingebedde afdelingen dko.

Elke leerkracht zou een taalleerkracht moeten zijn. Hoe kan dat aspect in de lerarenopleiding meer benadrukt worden? Het lid kreeg zelf ooit het vak didactiek van de taal van professor Marc Spoelders, die de studenten bijbracht hoe taal aan te leren. Komen die vaardigheden voldoende aan bod in de lerarenopleiding? Bestaan er nog andere mogelijkheden om leerlingen op taalniveau te testen dan de AVI-testen die focussen op technische taalkennis? De belangstelling voor volwassenenopleidingen Nederlands als tweede taal stijgt, maar is dat ook het geval voor taalopleidingen voor volwassenen die het Nederlands als moedertaal hebben? Tot slot informeert ze of in het secundair onderwijs Latijn kan worden gecombineerd met moderne talen.

1.5. Brecht Warnez

Brecht Warnez wijst op de algemene steun voor een talenplan, ook van zijn fractie CD&V. Vooreerst informeert hij waarom er geen vertegenwoordigers van de hogescholen zitting hebben in de kerngroep noch de stuurgroep van het Talenplatform. Hij wil ook graag weten in welke sectoren de afgestudeerden aan de academische opleidingen in de taal- en letterkunde aan de slag gaan als ze geen leerkracht worden. Hoe verhouden vraag en aanbod zich? De UHasselt wil naast zakelijk Frans een vak algemeen Frans invoeren in de faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen. Is het volgens de sprekers een rol van de universiteit om in een niet-taalopleiding dergelijk vak aan te bieden? Zullen andere faculteiten het voorbeeld volgen?

1.6. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels draagt het talenplan een warm hart toe. Taalleerkrachten klagen geregeld dat ze in het leerplan geen ruimte meer hebben om de passie voor de taal door te geven. Zo hoorde ze dat leerkrachten in de drie graden van het secundair onderwijs het telefoongesprek behandelen, weliswaar telkens in een ander taalregister, wat het voor leerlingen saai maakt. Dat is een gedeelde verantwoordelijkheid: de overheid bepaalt de eindtermen, de koepels de leerplannen. Ze haalt het voorbeeld aan van een leerplan voor drie uur, dat uiteindelijk op twee uur gegeven moest worden, waardoor de leukere dingen die de passie voor taal voeden uiteindelijk sneuvelden. Daarmee wil de spreker illustreren dat er op veel niveaus werk aan de winkel is.

1.7. Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers vraagt hoe de sprekers staan tegenover het verminderen van het talenaanbod aan de universiteiten. Elke leerkracht moet een leerkracht Nederlands zijn, ook de kleuteronderwijzer. Aan het taalgebruik van haar eigen kinderen, kleuters, merkt ze dat het daar af en toe aan schort. Haar dochter in de lagere school leert dan weer Frans op een vreemde manier: zinnen instuderen zonder de opbouw of de grammatica te begrijpen. Hoe denken de sprekers daarover?

1.8. Arnout Coel

Arnout Coel hoort van sommigen dat de achteruitgang in de talenkennis te wijten is aan een te grote focus op STEM-vakken. Hij juicht toe dat het Talenplatform eerder een combinatie nastreeft: een sterke taal- en STEM-opleiding. Denkt het platform dat het zinvol is de eindtermen voor taal in de niet-taalrichtingen aan te scherpen?

1.9. Karolien Grosemans

Karolien Grosemans weet dat het aantal taalleerkrachten zonder specifiek taal-diploma sinds 2013-2014 stijgt. Ze vraagt of daar meer gegevens over zijn. Welke

talen geven ze? Welke opleiding hebben ze? In welke richtingen geven ze les? Gaat de talenkennis van de leerlingen om die reden achteruit?

Aan leerlingen wordt gezegd dat ze in Latijn-Wiskunde voor moderne talen dezelfde leerstof krijgen dan in de richting Latijn-Moderne Talen, alleen sneller. Zo worden leerlingen minder warm gemaakt voor die richtingen en een latere taalopleiding.

2. Antwoorden van het Vlaams Talenplatform

Luc Herman antwoordt dat afgestudeerden in een taalopleiding niet voor het leraarsberoep kiezen wegens het beperkte prestige ervan. Van bij de infodagen blijkt dat al in de reacties van de ouders, die zelfs niet van mening veranderen als ze informatie krijgen over het goede loon van een startende leerkracht. Dat wordt versterkt door de grote uitval bij startende leerkrachten. Aan de UAntwerpen ambiëert 20 procent van de studenten in de taal- en letterkunde het leraarsberoep, terwijl dat ooit meer dan de helft was.

Lars Bernaerts vult aan dat het nu ook minder evident is dat de excellente studenten kiezen voor het leerkrachtenberoep.

Rik Vosters zegt dat de dalende instroom er mee voor zorgt dat het jobaanbod voor de uitstromers groter is, ook in andere sectoren dan het onderwijs. Uit het laatste VDAB-rapport van schoolverlaters blijkt dat de tewerkstellingsgraad van afgestudeerden in de taal- en letterkunde een historisch hoogtepunt bereikt: slechts 4 procent heeft na één jaar geen werk gevonden. Dat is beter dan voor de master in de Biomedische Wetenschappen en op hetzelfde niveau als de Toegepaste Economische Wetenschappen.

Liesbet Heyvaert zegt dat de universiteiten met de nieuwe educatieve masters de lat hoog gelegd hebben. Die moeten de studenten die tal van andere mogelijkheden hebben, overtuigen om te kiezen voor het leraarsberoep. In het nieuwe systeem kunnen studenten in hun derde bachelorjaar voor vijftien studiepunten proeven van het leraarschap. Dat kan de latere keuze beïnvloeden. De universiteiten doen hun best om het leraarschap als een heel mooie keuze naar voren te blijven schuiven, tegen het algemeen heersende beeld in, ook bij achttienjarigen, over het leraarschap.

Lars Bernaerts zegt dat de koepels uiteraard een gesprekspartner zijn van het Talenplatform. Het heeft al contact opgenomen en een afspraak met Katholiek Onderwijs Vlaanderen. De universiteiten zien het als hun rol hen te wijzen op hun verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld over het aantal uren taal in het secundair onderwijs.

Liesbet Heyvaert ziet geen reden om te denken dat de koepels het niet eens zijn met de probleemstelling van het Talenplatform. Uit gesprekken met vertegenwoordigers ervan leidt ze af dat die het gevoel delen dat het dringend tijd is om in te grijpen. Ze blijven belangrijke gesprekspartners om een totale aanpak uit te werken.

Volgens *Luc Herman* zullen heel wat scholen het uur minder Nederlands met hun vrije uren compenseren. Om die keuze aan te moedigen, is het nodig van talen de tweede onderwijspijler te maken, naast wiskunde-wetenschappen.

Lars Bernaerts vertelt dat de eerste contacten met de Nederlandse Taalunie gelegd zijn. Nu de nieuwe algemeen secretaris is aangeduid, is systematisch contact de volgende stap.

Liesbet Heyvaert weet, van de personen die er namens de universiteiten aan meewerkten, dat de nieuwe eindtermen goed maar wel zeer ambitieus zijn. Eindtermen kunnen dan wel een goede balans tussen vaardigheden en kennis scheppen, maar als er onvoldoende uren zijn, is dat een maat voor niets. Dat de scholen zelf de uren bepalen, vindt ze een spijtige zaak. Niet elke directie heeft immers voeling met talen. Die willekeur zet het systeem onder spanning.

Luc Herman acht het in ieder geval een verbetering dat de eindtermen van de eerste graad van het secundair onderwijs meer aandacht opleggen voor literatuur. Hij heeft goede hoop dat het doorgetrokken zal worden naar de tweede en de derde graad.

Rik Vosters beklemtoont dat volgens het Talenplatform taal zowel een doel als een middel moet zijn. In Nederland wordt meer ingezet op het functionele, de dienstbaarheid van de taal voor andere vakken, met algemene leesstrategieën, argumentatieleer, en minder op het uitdiepen en bestuderen van taal als doel, met taalstructuur en literatuur. Het gevolg is dat het vak bijzonder onpopulair is en dat de instroom in de universitaire taalopleiding nog veel kleiner werd. Het afschaffen van de opleiding Nederlands aan de Vrije Universiteit Amsterdam is tekenend.

Liesbet Heyvaert beaamt dat de afgelopen jaren meer nadruk gelegd wordt op de communicatieve aspecten en taaltaken. Dat past in een internationale beweging die, ook onder invloed van het Europees referentiekader, het functionele van het beheersen van vreemde talen sterk benadrukte. Op zich is dat geen probleem, al moet de taaldidactiek ook vorm bijbrengen die later omgezet wordt in vaardigheden. De theorie is altijd duidelijk geweest, maar in praktijk was de balans wat weg.

Nu mogen docenten Frans in de derde graad geen echte grammatica geven, alleen inzetten op vaardigheden, wat de spreker afdoet als onzin want in het hoger onderwijs hebben ze echt meer kennis nodig. De verhouding tussen kennis en vaardigheden hangt af van de leeftijd en van de taal. Heel jonge kinderen kunnen op een leuke maar toch efficiënte manier met taaltaken stappen vooruitzetten. Onderzoek wijst echter uit dat vrij snel kennis en vorm formeel moeten worden onderricht. Het Talenplatform denkt dat de nieuwe eindtermen die evenwichten juist vatten. Nu moeten er nog de nodige uren voor vrijgemaakt worden. Ook toetsen vergen tijd. Nu nemen leerkrachten minder toetsen af omdat ze anders geen tijd genoeg hebben voor hun lessen.

Luc Herman herinnert aan het verdwijnen van de propedeuses, bijvoorbeeld in Frans of Duits, omdat ze tijd en geld kostten en universiteiten door het financieringsmodel meer in de richting van onderzoek worden geduwd. Nochtans zouden propedeuses de problemen van de overgang tussen secundair en hoger onderwijs deels kunnen oplossen.

Liesbet Heyvaert antwoordt dat de professionalisering van leraren onderzoeksgebaseerd en vakinhoudelijk moet zijn. De KU Leuven heeft sterk ingezet op onderzoeksgebaseerde nascholing in samenwerking met professoren in de taalkunde en literatuurwetenschappen. Dat wordt gemaakt door leraren. Ze willen graag deel uitmaken van een dynamische leergemeenschap waarin nascholing niet vrijblijvend is, noch het volgen ervan, noch het toepassen van de inzichten. Recente inzichten, nieuwe ideeën en contacten met collega's maken hen sterker en dragen bij tot het prestige. Ze moeten er echter tijd voor krijgen en de inhoud van de nascholing moet weloverwogen zijn. Nascholingen zijn nu vaak sterk gericht op didactiek, wat belangrijk is, maar het vakinhoudelijke wordt te vaak vergeten.

Rik Vosters denkt dat niemand zijn kinderen zou toevertrouwen aan een huisarts die voor kinesist gestudeerd heeft. Mensen zonder taaldiploma zijn niet per definitie slechtere leerkrachten, maar zouden beter geen taalles geven zonder ernstige

bijscholing, vooral in het vakinhoudelijke. Zonder het juiste talendiploma ligt een functionelere aanpak meer voor de hand. Passie voor literatuur, voor taalstructuur en uitdieping sneuvelen dan. Nochtans is dat essentieel opdat meer jongeren de positieve keuze voor het onderwijs zouden maken.

Het Vlaams Talenplatform beschikt alleen over de cijfers van het GO!. Het percentage leerkrachten zonder het vereiste bekwaamheidsbewijs ligt hoger voor een taal als Spaans dan voor het Engels, maar vooral voor Frans en Nederlands stijgt het aandeel. Het is niet duidelijk in welke richtingen en opleidingen ze vooral lesgeven.

Voor de inspanningen die de universiteiten leveren om curriculair aantrekkelijk te blijven, verwijst *Liesbet Heyvaert* naar de instellingsreview. In het kwaliteitszorgsysteem van de universiteiten zitten systematische reflectie- en overlegmomenten ingebouwd met werkveld en alumni, minstens om de twee tot drie jaar, maar idealiter op permanente basis. Die feedback bepaalt mede de curriculaire ingrepen, zoals meer analyse in de diepte van de taal.

De laatste jaren hebben de universiteiten grote stappen gezet in het beter bekendmaken van de vaardigheden van de alumni bij het werkveld door bijvoorbeeld een systematisch contact met Randstad. Dat bureau heeft een programma Randstad Young Talent voor de overstap van de academische opleiding naar het werkveld. Het heeft de afgestudeerden in de humane wetenschappen geïdentificeerd als een groep met groot potentieel, die de vaardigheden van de toekomst, de zogenaamde 21st century skills, verworven hebben. De afgestudeerden doen het heel goed op de arbeidsmarkt, maar de arbeidsmarkt kent hen nog altijd onvoldoende. Die bekendmaking is een permanente opdracht van de universiteiten.

Rik Vosters beaamt dat programmahervormingen de laatste tien jaar een continu proces waren. Universiteiten ondernemen heel wat acties om de opleidingen aantrekkelijk te maken en studenten ervoor warm te maken. Het nascholingsaanbod is groter dan ooit en er zijn continu workshops voor secundaire scholen. De dalende instroom heeft gezorgd voor een inkrimping van het personeelsbestand en het schrappen of samenvoegen van taalopleidingen. De verregaande rationalisering in Nederland, met onder meer het concentreren van elke taal in één bepaalde instelling, heeft alleen maar tot een verdere daling geleid. Vlaanderen heeft dan nog de bijkomende factor dat talen gecombineerd worden, wat de keuzes nog meer beperkt als er een taal geschrapt wordt of enkel in één universiteit wordt aangeboden. Hij waarschuwt voor een race to the bottom. Door de vorige rationalisaties nadert de kritische ondergrens in snel tempo. Hij pleit dus voor een structurele oplossing, die meer is dan nascholingen en workshops bovenop de opdrachten.

Luc Herman wijst erop dat in het recente verleden ook heel goede dingen gebeurd zijn, waar de universiteiten nog altijd de vruchten van plukken. Vooreerst de samenvoeging van Romaanse en Germaanse taal- en letterkunde, waardoor studenten Frans en Engels kunnen combineren. Ten tweede de academisering van de opleidingen toegepaste taalkunde, waardoor er heel veel vooruitgang geboekt is voor de nexus onderwijs-onderzoek.

Liesbet Heyvaert is het ermee eens dat ook het deeltijds kunstonderwijs een rol kan spelen. Het past in de transversale aanpak om alle onderwijspartners te betrekken en kansen te identificeren. Vooralsnog is er nog niet gesproken met het dko.

Elke leerkracht is inderdaad een taalleerkracht. In de educatieve masters van andere dan taalopleidingen wordt er nu ook meer de nadruk gelegd op taal, zodat ook een leerkracht wiskunde oog heeft voor het talige in zijn les. Dat mag echter in geen geval een voorwendsel zijn om een aantal lessen in talen af te schaffen. Contacturen met taalleerkrachten zijn essentieel.

Het volwassenenonderwijs is vragende partij voor een flexibel modulair taalaanbod, ook in het Nederlands voor moedertaalsprekers. Het potentieel is groot: heel wat werknemers willen voor hun job op een snelle, modulaire manier aan hun taalkennis een boost geven. Inzetten op taalonderwijs betekent voor het volwassenonderwijs echter ook een afstraffing in de financiering. Ze pleit ervoor dat structureel aan te pakken.

Luc Herman zegt dat het Talenplatform zoveel mogelijk wil samenwerken, dus ook met hogescholen, waarmee het net een vruchtbare vergadering had. Het is de bedoeling dat alle relevante actoren een plaats krijgen in het platform.

Volgens *Liesbet Heyvaert* wil het platform de samenwerking van onderuit laten groeien. Het gaat niet op dat het Talenplatform de anderen vraagt gewoon in het project in te stappen, het moet naar hen luisteren opdat ook zij een inbreng kunnen doen. Hogescholen, universitaire taalcentra enzovoort zijn alvast enthousiast.

Rik Vosters zegt dat de signalen wijzen op een tekort aan afgestudeerden in de taal- en letterkunde en dan niet alleen in het onderwijs maar ook in de bredere arbeidsmarkt. VOKA, VBO en UNIZO hebben het opiniestuk mee ondertekend. Ook zij zien dat de arbeidsmarkt schreeuwt om afgestudeerden in taalrichtingen.

Liesbet Heyvaert is blij dat de parlementsleden opmerken dat het Talenplatform zich niet positioneert tegenover STEM. De opleidingen in STEM zijn ook vragende partij voor sterke talen. Ook hun instroom voldoet niet op het vlak van taalbeheersing. Het Talenplatform pleit voor een richting met STEM en sterke moderne talen in het secundair onderwijs, maar ook voor een sterke moderne taalrichting in de derde graad van het aso. Latijn-moderne talen bestaat, maar is geen optie voor wie niet in het eerste jaar gestart is met Latijn. Het Talenplatform vindt het trouwens ook belangrijk dat richtingen in klassieke talen bewaard en aangesterkt worden.

Rik Vosters wijst erop dat van de professionele lerarenopleiding er heel wat studenten uit het tso komen. Ook het tso moet dus onder de loep genomen worden. Pas in de derde graad focussen op taal is te laat.

Liesbet Heyvaert zegt dat voor taal- en letterkunde en toegepaste taalkunde de instroom voor 80 tot 90 procent uit het aso komt. Er is wel een verschuiving naar de zogezegd sterke taalrichtingen die dat de facto niet meer zijn: economie-moderne talen, wetenschappen-talen. De leerlingen die dat volgen, kiezen niet altijd positief voor talen. Ze komen er eerder in terecht door het watervalstelsel.

3. Bijkomende vragen en antwoorden

Koen Daniëls merkt in het basis- en secundair onderwijs een trend naar cluster vakken. Het vak 'mens in de wereld' omvat aardrijkskunde, geschiedenis en Nederlands. Taalvakken Nederlands, Frans, Duits en Engels verdwijnen dus. Hoe staat het Talenplatform daartegenover?

In het basisonderwijs is het mogelijk om het onderdeel Frans door een vakleerkracht te laten geven, iemand die dat graag doet en bekwaam is. N-VA is daar voorstander van maar merkt heel wat tegenstand, omdat in het lager onderwijs een geïntegreerd wereldbeeld door één leerkracht moet worden gegeven. Dat staat dan los van de realiteit van een stijgend aantal parttimejobs. Hoe denkt het platform daarover?

Het parlements lid is blij dat de sprekers onomwonden zeggen dat vaardigheden zonder grammatica onzin is. Eindtermen en uren worden echter samengebracht in leerplannen en handboeken. Hebben de universiteiten daar impact op? STEM en

taal mogen geen tegenstelling zijn. Koen Daniëls refereert aan een ontmoeting met een werkgever die tevreden was over de technische vaardigheden van zijn IT'ers maar ondervond dat hen laten spreken met gewone mensen een probleem was. Zo hadden ze het moeilijk om duidelijke en eenvoudige handleidingen te schrijven.

Hij vraagt waarmee een taal moet starten: met plezier of inhoud? De AVI-niveaus bieden een houvast voor leerkrachten en ouders, maar moeten op de juiste manier gebruikt worden. Is dat een goed systeem voor betere monitoring en sneller ingrijpen?

Liesbet Heyvaert zegt dat intensief met een vakinhoud bezig zijn, ook op formele manier, dus door hard te werken greep krijgen op kennis, veel voldoening en plezier kan geven.

De universiteiten merken en betreuren de tendens van de inrichting van meer algemeen vormende vakken ten nadele van specifieke taalvakken, aldus *Lars Bernaerts*. Het Talenplatform pleit er net voor taal te zien als een zelfstandig vak en echt te bestuderen, wat de laatste decennia minder gebeurt, zoals te merken is in de verschuiving in de richting van vaardigheden. In het vak Nederlands wordt literatuur gebruikt om de spreekvaardigheid te toetsen. Waarom niet de literatuur op zich bestuderen?

Luc Herman wijst erop dat de evolutie naar algemene vakken ook plaatsvindt in de lerarenopleiding.

Rik Vosters bevestigt dat het Talenplatform een afspraak heeft met de top van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en wacht op een uitnodiging van het GO!. Ook het universitaire onderwijs moet erkennen dat het de laatste twintig jaar minder aandacht besteedde aan de klaspraktijken in het secundair onderwijs. Hij ziet een probleem bij de handboeken die soms niet meer zijn dan zieldodende invulboekjes, maar geeft anderzijds toe dat steeds minder professoren meewerken aan dergelijke handboeken, terwijl dat vroeger gebruikelijk was. In het universitaire bedrijf is er ook minder ruimte voor die brede maatschappelijke dienstverlening. De financieringsmodellen, met nadruk op onderzoek en output, zijn daar niet vreemd aan. Ook de financiële puntzwaarte speelt een rol: één punt voor een student in de taal- en letterkunde, drie punten voor een student in de wiskunde. Nochtans zijn er ook voor die studenten voldoende docenten en infrastructuur als tolken-cabines en taallabo's nodig. Door de rationalisering van de voorbije jaren moeten universiteiten ook met minder mensen hetzelfde doen. Dat verklaart dan ook deels hun beperktere impact op de leerplannen.

Het bevreemdt *Liesbet Heyvaert* dat de taal gereduceerd is tot vaardigheden en nu zelfs een onderdeel wordt van clustervakken. Het is een doel en biedt toegang tot een hele wereld. De taal heeft zich in de hoek van de vaardigheden laten drummen in het onderwijs. Een bredere benadering van de taal, met vaardigheden als inzicht in mens en maatschappij via literatuur en taal, vergt competente leerkrachten.

Luc Herman zegt dat het voornemen om mee te werken aan de ontwikkeling van handboeken zal blijken in de aanvraag voor strategisch basisonderzoek die de universiteiten samen zullen indienen.

Liesbet Heyvaert zegt dat het Talenplatform zijn brede achterban consulteerde. De experts, onderzoekers en docenten Frans schoven het idee van een vakleerkracht Frans in het basisonderwijs sterk naar voren om de start van de Franse lessen veel beter aan te pakken. Wat de IT'er die niet kan communiceren betreft, weet ze dat mensen met een diploma in de taalkunde vaak in dat soort bedrijven aan de slag gaan om de brug te slaan tussen de IT'er en de klant.

Koen Daniëls uit zijn appreciatie dat de universiteiten een mea culpa slaan omdat ze taal in een hoekje hebben laten duwen en zich nu opnieuw meer een maatschappelijke functie willen toe-eigenen. Hij herinnert zich dat bij de matrix van de secundaire studierichtingen bleek dat leerlingen Latijn-Grieks hoge slaagpercentages haalden als handelingenieur, terwijl ze minder voorkennis hadden van wiskunde en wetenschappen. Dat is de reden waarom de aso-studierichtingen niet in domeinen onderverdeeld zijn. Leerlingen die Latijn deden, zijn taalvaardig omdat ze geleerd hebben – in een taal die niet hun moedertaal is – een tekst te analyseren. Dat gebeurt veel minder in de moderne talen. Ook hij vindt dat taalvaardigheid pas mogelijk is als iemand de grammatica beheerst. Kortom, hij hoopt dat iedereen doordrongen is van de urgentie zodat er snel voortgang kan worden geboekt.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Annabel TAVERNIER
Brecht WARNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

aso	algemeen secundair onderwijs
AVI	Analyse van Individualiseringsvormen
dko	deeltijds kunstonderwijs
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
IT	informatietechnologie
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
NT2	Nederlands als tweede taal
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
tso	technisch secundair onderwijs
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
UGent	Universiteit Gent
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VBO	Verbond van Belgische Ondernemingen
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VUB	Vrije Universiteit Brussel